

Опис концепту спеціалізованого курсу “Громадянська освіта” в рамках програми “Молодіжний працівник” за результатами Стратегічної сесії 10-12 серпня 2017 р.

Підготували:

Тарас Тимчук, Мар’яна Завійська, Олександра Целіщева

ЗМІСТ

ВСТУП	3
КОНТЕКСТ	4
БАЧЕННЯ ЗМІН	6
СТРУКТУРА КУРСУ	6
ЗМІСТ КУРСУ	8
МОЖЛИВІ ФОРМАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ	9
ПРОПОНОВАНИЙ ПЛАН ДІЙ ІЗ РОЗРОБКИ КУРСУ	9
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ КУРСУ	10

ВСТУП

10-12 серпня 2017 Міністерство молоді та спорту спільно з Програмою розвитку ООН провели Стратегічну сесію з метою розробки концепту спеціалізованого курсу “Громадянська освіта” в рамках програми “Молодіжний працівник”.

Стратегічне планування відбулося відповідно до формату “Пошук майбутнього”*, який передбачав:

- Аналіз національного та глобального контексту та ключових тенденцій, які впливають на розроблення спеціалізованого курсу “Громадянська освіта” в рамках програми “Молодіжний працівник” за участі ключових зацікавлених сторін
- Оцінку потреб в сфері громадянської освіти за участі ключових зацікавлених сторін
- Розроблення бачення майбутнього спеціалізованого курсу “Громадянська освіта”
- Планування тематичних блоків (змісту) та узгодження формату курсу “Громадянська освіта”
- Розроблення плану дій, необхідного для розробки спеціалізованого курсу “Громадянська освіта”

Команда фасилітаторів: Тарас Тимчук, Мар’яна Завійська, Олександра Целіщева

40 учасників Стратегічної сесії презентували ключові зацікавлені сторони:

- Представники замовників (ПРООН, Міністерство молоді та спорту)
- Провайдери та експерти в сфері неформальної освіти
- НГО, які впроваджують різні моделі громадянської освіти
- Представники громад, структурних профільних підрозділів місцевих державних установ
- Випускники програми “Молодіжний працівник”
- Експерти молодіжного середовища та молодіжної політики
- Молодь та студенти

*** Особливість формату “Пошук майбутнього ” полягає в наступному:**

- Такий формат роботи забезпечує врахування різноманітних точок зору та інтересів та дозволяє працювати поза ієрархічними структурами. Всі учасники можуть впливати на результат, кожен учасник може навчитися чогось від інших присутніх.
- Ідеї майбутнього продукту розробляються в історичному та глобальному контекстах. Такий кут зору забезпечує порозуміння, стимулює готовність до дій і розширює спектр можливостей. Формат дозволяє сформулювати спільне розуміння тенденцій, що впливають на розвиток громадянської освіти в Україні.
- Учасники організують свою роботу самі: акцент роблять не на вирішенні проблем, а на діалозі. Актуальні завдання вирішують колективно. Всі сприймають установки і погляди інших відкрито і відверто, а діяльність розпочинається на основі взаємної згоди.
- Спільні уявлення слугують відправною точкою усіх міркувань та дій.
- Конфлікти щодо принципів положень не загострюються. Завдяки презумпції поваги до різноманіття звичне напруження, з яким всі боролися, зникає.

КОНТЕКСТ

Ключові тенденції, які, на думку учасників сесії, варто найбільше врахувати у розробці курсу:

- Зростає потреба практичного виміру громадянської освіти (11 голосів)
- Зростає використання новітніх технологій (10 голосів)
- Зростає втома від тренінгів* (7 голосів)
- Завдяки децентралізації зростає можливість залучити місцеве фінансування (наприклад через бюджет участі) на громадянську освіту, одночасно зменшується гурткова робота з дітьми та руйнується адміністративна вертикаль управліннь молоді та спорту (7 голосів)
- Зростає кількість людей, які навчаються on-line (6 голосів)
- Збільшується кількість молодіжних працівників (6 голосів)
- Зростає вплив фейкової інформації (6 голосів)

Інші важливі тенденції, які впливатимуть як на зміст/форму так і процес впровадження курсу у майбутньому.

Суспільство:

- Зростає кількість людей, для яких влада = народ
- У суспільстві зростає потреба у психотерапії
- Зростає європейська самоідентифікація українців
- Ріст активізації меншин (етнічних, культурних тощо) щодо захисту своїх прав
- Збільшується насилля в середовищі підлітків, але разом з цим зростає готовність шкіл відверто говорити про булінг та насилля
- Зростає кількість громадських активістів у політиці та владі, але одночасно з цим зменшується роль партійних організацій (“молодіжок”) у громадянській освіті
- Зростає кількість дівчат у громадянській освіті і зменшується кількість хлопців
- Збільшується розрив між декларуванням і практикою
- Збільшується внутрішній туризм (зокрема молодіжний)
- Зменшується кількість молоді, яка голосує
- Зменшується кількість молоді та дітей
- Зростає запит на екологічність, здоровий спосіб життя
- Збільшується розчарування і зростає недовіра до владних інституцій
- Зростає вплив церкви на контент і збільшується кількість релігійних організацій, але при цьому зменшується довіра до церкви
- Зростає конфліктність і поляризованість суспільства
- З’являються нові категорії молоді (ВПО, ветерани АТО)
- Зростає запит бізнесу на наскрізні компетенції
- Збільшується розрив молоді в селі і в місті (в місті більше)
- Збільшується кількість громадських активістів, зростає вплив молодих громадських організацій
- Зростає кількість молоді, яка володіє іноземними мовами, яка працює та навчається за кордоном, іноземні вищі навчальні заходи “переманюють студентів”
- Зменшується кількість державних соціальних працівників

Освіта (формальна):

- Ріст кількості опорних шкіл
- Національне-патріотичне виховання стає пріоритетом державної політики і отримує фінансування, але зароджується прихований конфлікт між підходами, які пропагує “Молодіжний працівник” та система національно-патріотичного виховання
- Знижується якість сільської освіти
- Збільшується “корпоратизація” і “брендування” старих програм громадянської освіти, одночасно з цим з’являються нові програми громадянської освіти
- Зростає інтегрованість різних навчальних курсів, зростає кількість інноваційних методів роботи, збільшується використання новітніх технологій
- Зростає кількість доступних матеріалів (академічних) on-line
- Знижується якість педагогічної освіти, зростає пасивність та пофігізм викладачів, знижується якість сільської освіти

Освіта (неформальна):

- Відбувається знецінення формальної освіти і ріст попиту на неформальну освіту, існує потреба легалізації неформальних курсів
- Зростає запит на громадянську освіту з боку влади та громади, зокрема у нового покоління
- Зростає потреба практичного виміру громадянської освіти
- Збільшується кількість стаціонарних просторів, місць, які надають послуги з громадянської освіти (хаби)
- Зростає кількість тренерів, одночасно з цим зменшується якість тренінгів

Гроші:

- Зростає фінансово-політичний тиск іноземних партнерів/донорів, росте кількість донорів, готових фінансувати громадянську освіту, зростає кількість ресурсів для громадських організацій. Але при цьому необхідно враховувати, що більшість донорів орієнтовані підтримувати діяльність на сході України і менше зацікавлені в інших областях

Інформація:

- Зменшується інформаційна захищеність та збільшується кількість ІТ небезпек
- Зростає глобалізація (люди світу)
- Зменшується відсоток живого спілкування між людьми, все більше людей навчаються та спілкуються on-line

БАЧЕННЯ ЗМІН

Учасники ідентифікували ряд бажаних змін, які мають відбутися у суспільстві та у міжсекторній співпраці (влада - бізнес - громадянське суспільство) завдяки реалізації курсу:

- Активна участь молоді у політичному житті країни: не лише участь у виборах міських голів, депутатів місцевих рад, депутатів ВРУ, які складаються переважно з представників молоді, але й високий відсоток молоді голосує на виборах
- Молодь є рушієм змін у сільських, невеликих, об'єднаних громадах. В кожній об'єднаній громаді є кваліфіковані молодіжні працівники, які можуть працювати з різними цільовими аудиторіями
- Молодь становить суттєву частку в громадських, благодійних організаціях у якості волонтерів так і постійних працівників
- Мережа молодіжних працівників активно розростається, використовує сучасні технології навчання і роботи з цільовими групами. Серед молодіжних працівників відбуваються регулярні обміни досвідом для підвищення кваліфікації

Бажані зміни є сенс використовувати як один з індикаторів прогресу під час реалізації курсу. Враховуючи, що курс "Громадянська освіта" є спеціалізованим курсом в рамках програми "Молодіжний працівник", можна визначити таку мету і завдання курсу:

Мета курсу - розвиток у молодіжних працівників громадянських компетенцій

Завдання курсу:

- формування у молодіжних працівників розуміння можливості та необхідності застосування різних інструментів громадянської участі
- розвиток вмінь і навичок, необхідних для повноцінної участі в громадсько-політичному житті країни
- формування розуміння абсолютної цінності прав людини, толерантності та недискримінації, принципів демократичного суспільства
- розвиток медіаграмотності та критичного сприйняття інформації

СТРУКТУРА КУРСУ

Пропонована структура спеціалізованого курсу "Громадянська освіта" в рамках програми "Молодіжний працівник" складається з 4 тематичних блоків, які містять в собі обов'язкові та факультативні компоненти

Блок #1 "Демократія участі"

Обов'язкові компоненти:	Варіативні компоненти:
• поняття демократії і цінності	• групова робота з молоддю та основи

<p>демократичного громадянства + громадянське суспільство, громадські об'єднання</p> <ul style="list-style-type: none"> • публічна політика і моя роль у ній + обов'язок держави створити умови для участі • устрій публічної влади • інструменти громадської дії + е-демократія 	<p>фасилітації</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналіз навчальних результатів • організація адвокаційної кампанії
---	---

Блок #2 “Права людини та механізми захисту”

Обов'язкові компоненти:	Варіативні компоненти:
<ul style="list-style-type: none"> • що таке права людини + запровадження підходу що базується на правах людини у громаді • ідентифікація прав людини у суспільних проблемах • хто і як захищає права людини в Україні • дії на захист суспільних інтересів 	<ul style="list-style-type: none"> • сучасні виклики прав людини • права людини в умовах гуманітарної кризи та збройних конфліктів • хто такий правозахисник

Блок #3 “Толерантність та недискримінація”

Обов'язкові компоненти:	Варіативні компоненти:
<ul style="list-style-type: none"> • ідентичність, множинні ідентичності • стереотипи та упередження, як вони на нас впливають • хто потребує толерантності (всі) • дискримінація та її прояви: інституційні та повсякденні 	<ul style="list-style-type: none"> • я в багатоманітному світі • солідарність • позитивні дії - хто виграє? • мова ворожнечі - як реагувати • гендер

Блок #4 “Критичне мислення та медіаграмотність”

Обов'язкові компоненти:	Варіативні компоненти:
<ul style="list-style-type: none">• навіщо потрібне критичне мислення та медіаграмотність?• навички критичного аналізу• різновиди медіа• особливості нових медіа• стандарти журналістики• маніпуляції та фейки: розпізнавання та протидія + критичне мислення та наявний досвід учасників• створення власного медіа продукту + робота в соціальних мережах• авторське право і плагіат• критичне мислення в особистій комунікації	<ul style="list-style-type: none">• людина у світі інформації• мета використання медіа• вплив власників на медіа• канали передачі інформації• оперативність, виокремлення фактів та думок, повнота, баланс думок, достовірність, точність, відсутність дискримінаційної лексики

ЗМІСТ КУРСУ

З точки зору контенту кожен блок має містити в собі формування “громадянських компетенцій” молодіжного працівника. При цьому передбачається, що такі компетенції як комунікативна, проектна, компетенція роботи в громаді - молодіжний працівник отримує під час проходження базового курсу.

Блок “Демократія участі”: знати та розуміти, що таке устрій публічної влади, демократія та демократичний процес, мати політичну та правову обізнаність, розуміти процес організації влади та різні механізми впливу на неї, знати та вміти застосовувати різні інструменти участі

Блок “Права людини та механізми захисту”: розуміти права людини та знати механізми їх захисту, розуміти сучасні виклики в сфері прав людини. Цікавою можливістю є презентація в курсі підходу що базується на правах людини у громаді.

Блок “Толерантність та недискримінація (повага до різноманіття)”: розуміти, як впливають на нас стереотипи, володіти недискримінаційними практиками та розрізняти мову ворожнечі, мати базове розуміння питання гендеру

Блок “Критичне мислення та медіаграмотність”: вміти мислити критично, володіти основами медіаграмотності, застосовувати перевірку фактів в своїй роботі, вміти створювати базові медіа продукти та працювати в соцмережах

МОЖЛИВІ ФОРМАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Зважаючи на обмеження для проведення офлайн заходів пов'язані із бюджетним фінансуванням (тривалість тренінгу має бути або 3 або 5 днів), учасники та учасниці запропонували підхід 3 + 3 + 3 (три триденних навчальних події).

Але враховуючи на ключові тенденції, зокрема втому від тренінгів та розвиток використання онлайн навчання та новітніх технологій, між навчальними заходами були запропоновані онлайн активності.

Щодо розподілу днів офлайн навчання між різними тематичними блоками, - блок "Демократія участі" був визначений як ключовий в курсі "Громадянська освіта" та потребує мінімум повноцінних трьох днів висвітлення. Тривалість інших блоків може варіюватися. Також важливо відмітити, що по всіх запропонованих блоках є наявні онлайн інструменти навчання. Зараз готується базовий онлайн курс з прав людини, існують розробки щодо онлайн форматів навчання толерантності, для блоку "Критичне мислення та медіаграмотність" також логічним є робота в онлайн форматі.

Як один із інструментів як офлайн, так і онлайн навчання, був запропонований перегляд та обговорення відео (можна використовувати документальні фільми з фестивалю DocuDays UA, інше навчальне відео).

Акцент у навчанні (як офлайн, так і онлайн) має бути зроблений на практичних вправах та обговоренні реальних кейсів

ПРОПОНОВАНИЙ ПЛАН ДІЙ ІЗ РОЗРОБКИ КУРСУ

1. **Створення методичної групи** із замовників та консультантів, розробка детального плану роботи та визначення кваліфікації та необхідної кількості розробників курсу
2. **Розробка технічного завдання** для розробників курсу, створення оголошення щодо відбору експертів-розробників
3. Проведення зустрічі розробників, обговорення технічного завдання, остаточне **визначення пілотного формату**
4. **Створення навчального контенту** та необхідних матеріалів кожного із блоків розробниками
5. Методичне опрацювання отриманих від розробників матеріалів
6. **Розробка індикаторів** та системи оцінювання пілотного курсу
7. Проведення пілотного курсу
8. **Доопрацювання курсу** (навчального контенту та формату) за результатами пілотування
9. **Презентація спеціалізованого курсу** "Громадянська освіта" для програми "Молодіжний працівник"

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ КУРСУ

Пілотування курсу

Проведення першого курсу в тестовому режимі дозволить проаналізувати переваги та недоліки обраного формату та виправити їх перед широким запуском курсу

Оголошення відкритого конкурсу для розробників

Під час розробки концепції частина присутніх стейкхолдерів виявили готовність взяти участь в якості розробників. Але відкритий конкурс також допоможе залучити мотивованих спеціалістів не з числа присутніх.

Історії змін

Передбачити механізми для збору історій змін учасників/учасниць курсу, які можна в подальшому використовувати для оцінки ефективності навчання, а також в якості практичних кейсів (включати в курс)

Адаптація та імплементація курсу

Під час впровадження курсу треба бути готовим до того, що помітні результати від впровадження курсу будуть нешвидкими та відразу помітними. З часом буде виникати спокуса спробувати традиційні, перевірені часом підходи, оскільки так буде вигідно імплементаторам курсу. На стадії запуску нового курсу запланувати серію розвиткових заходів для імплементаторів, які дозволяють:

- оцінити можливі ризики під час впровадження курсу та розробити стратегії їх подолання
- формувати базу знань для корекції курсу (формат, структура, зміст)
- масштабувати досвід та отримані знання для майбутніх імплементаторів